

RECENZIE

ČESKÁ A SLOVENSKÁ FILOZOFICKÁ TVORBA

SNPL vydalo 1. zväzok *Vybraných spisov* Mao Ce-tuna (422 strán, 14 Kčs); obsahuje práce z prvej a druhej občianskej vojny. Hlavnými témami sú robotnícka otázka, nutnosť revolučného zväzku robotníckej a roľníckej triedy, otázky národnoslobodzovacieho boja a taktiky strany. Vybrané spisy nám približujú boj za novú Čínu a umožňujú pochopiť úsilie celej Ázie o oslobodenie spod koloniálneho jarma. — Dielo J. V. Stalina je stále aktuálne, ako svedčí obsahly zborník sovietskych autorov *Otázky dialektického a historického materializmu v dielach J. V. Stalina „Marxismus a otázky jazykovedy“* (SNPL, 544 strán, 31 Kčs). — Zásadnou publikáciou, ktorá vyplňa badateľnú medzeru v našej literatúre, je preklad práce A. Schaffa, *Vznik a vývoj marxistickej filozofie* (SNPL, 264 strán, 13,90 Kčs). Je to kritika predmarxistickej filozofie, obraz vzniku marxizmu v súvislosti s celou spoločenskou situáciou, s triednym bojom proletariátu a jeho vývinu v boji s revizionistickými náhľadmi. Tie sú aj predmetom Schaffovej špeciálnej práce *Kritika poľského revisionizmu* (SNPL, 113 strán, 9,40 Kčs), ktorá podrobne sleduje hlavné etapy vývinu marxistickeho myslenia v poľskom robotníckom hnutí koncom XIX. a začiatkom XX. storočia. — Filozofické učenia a metodiku K. Marxa rozoberá J. Popelová v dieli *K filozofickej problematike Marxova „Kapitálu“* (ČSAV, 192 strán, 12,50 Kčs), iným prácam klasikov marxizmu-leninizmu sú venované brožúry sovietskych filozofických pracovníkov: M. Rozenaľ, *O práci B. Engelse „Ludvik Feuerbach a vyústění klasické nemecké filozofie“* a B. Kedrov, *O práci B. Engelse „Dialektika přírody“* (obidve v SNPL).

V Živých odkazoch vyšla štúdia Jana Chin-Šuna, člena Filozofického inštitútu Akadémie vied SSSR, *Staročínsky filozof Lao-C'* (SNPL, 132 strán, 10,60 Kčs), ktorá bude azda znamenať prevrat v našom doterajšom nazeraní na Lao-C'-eho. Jeho učenie nie je pasívnym mysticismom, ako sa nazdávali buržoázni historikovia filozofie; Jan Chin-Šun očisťuje Lao-C'-eho od neporozumenia a prekrucovania a odhaľuje ateisticko-materialistickú podstatu jeho učenia. Tak bolo potom aj možné odstrániť z prekladu Tao-tefingu, ktorý je k štúdiu pripojený, mnoho zdanlivých nejasností a „temných hĺbín“, ktorými chceli buržoázni prekladatelia zastrieť pravý zmysel Lao-C'-eho učenia. — V novom preklade vyšlo aj Darwinovo klasické dielo *O pôvodě druhů přírodním výběrem neboli uchovániím prospěšných plemen v boji o život* (ČSAV, 392 strán, 24,30 Kčs). Na ňom možno badať súvis filozofie s prírodnou vedou, význam prírodných vied pre svetonázor. Darwinova myšlienka vývinu, zjednocujúca celú organickú ríšu, ukázala sa veľmi plodná a dostáva sa do popredia vo všetkých vedách. Význam Darwinovho diela pre vedecký svetonázor možno ťažko preceniť. K prekladu je pripojený komentár o Darwinovom živote a práci a o tvorivom rozvíjaní darwinizmu v SSSR.

V Socialistickej vede vyšla časť nedokončeného diela sovietskeho filozofa N. I. Chaschačicha, *Hmota a vedomí* (SNPL, 156 strán, 7,20 Kčs); podáva prehľadne leninskú teóriu odrazu: vývin hmoty a jej vlastností od najelementárnejších foriem cez organickú hmotu až po ľudský mozog a jednotlivé formy odrážania. — M. N. Rutkievič skúma v práci *Praxe jako základ poznání a kriterium pravdy* úlohu praxe v marxistickej gnozeológii (SNPL, 172 strán, 7 Kčs).

Dve pôvodné práce sú venované otázkam štátu, dve otázkam náboženstva: R. N. Foustka (*Stát, jeho vznik, podstata a vývoj*, vydal Orbis, 320 strán, 27 Kčs) vykladá učenie klasikov o štáte a preberá vývin štátnych foriem od prvotnospoločného zriadenia po komunizmus; Pavel Oliva skúma v *Rannej řeckej tyrannide* (ČSAV, 500 strán, 64 Kčs) monograficky vznik prvých mestských otrokárskejších štátov v VII. a VI. storočí. Kniha Ot. Nahodila *O původu náboženství* (Orbis, 232 strán, 26, 90 Kčs) má podobný účel ako Foustkova kniha o štáte: súhrnné marxistické spracovanie, určené pre širšiu verejnosť. Zaoberá sa vznikom a prvotnými formami náboženstva a je podložená bohatým etnografickým materiálom. Knižne vydaná prednáška V. I. Prokofjeva *Velci ruští prirodovědci v boji s idealismem a náboženstvom* (SNPL, 44 strán, 2, 40 Kčs) ukazuje nezmieriteľnosť pokrokovej vedy s akýmkoľvek idealizmom alebo s náboženskou ideológiou.

*

Slovenská filozofická tvorba je zastúpená jedným prekladom a dvoma odbornými prácami. Vzorový preklad M. Okála k nám uvádza I. diel *Životopisov slávných filozofov* Diogena Laertia (SAV, 327 strán, 50 Kčs), jediné dochované antické dejiny gréckej filozofie. Prvý diel obsahuje I.—VI. knihu, teda predsokratikov, Sokrata a jeho okruh, Platóna, akademikov, Aristotela a kynikov. Dielo samo nie je kritické, ale bohatý biografický a doxografický materiál tvorí z neho nenahraditeľný prameň pre štúdium gréckej filozofie. Prekladateľ *Životopisov* vydal súčasne tri štúdiá k atomistickej a epikurejskej fyzike, *Gréci atomisti a Epikuros* (SAV, 177 strán, 55 Kčs), ktoré zhrnújú všetok dostupný materiál a literatúru.

Predheglovská logika V. Filkorna (SAV, 290 strán, 60 Kčs) prináša novú koncepciu logiky a dejín logiky: logika tu neznamena iba náuku o pojme, súde a úsudku, bežne prednášanú na školách, ale je zovšeobecnením, výsledkom a metódou vied. To, čo sa bežne považuje za logiku, je iba jedným historickým štádiom tejto disciplíny. V. Filkorn prekonáva aj tento náhľad na logiku (v podstate scholastický), aj novopozitivistické odmietanie aristotelovskej logiky: dejiny logiky tvoria jeden celok. Predheglovská logika je prvým dielom zamýšľanej väčšej práce; sama obsahuje úvodnú časť (vzťah logiky, gnozeológie a dialektiky), rozbor Aristotelovej logiky a rozbor vzťahovej logiky (Descartes a Leibniz).

Ján Šebestík